

Weer een misoogst in Rusland

Een lage Russische graanoogst in 2012 valt samen met tegenvallende opbrengsten in de rest van de wereld. Dit is uiteraard slecht nieuws voor Rusland, maar ook voor de graan importerende landen, want de prijzen voor voedsel schieten hierdoor verder omhoog.

Jan Limbeek

De algemene opinie is dat de hoge voedselprijzen van 2010, als gevolg van de mondiale matige oogst, hebben bijgedragen aan de Arabische Lente het jaar daarop. Rusland heeft er in meerdere of mindere mate invloed op gehad door het in 2010 ingestelde [verbod om graan te exporteren](#). Pas een klein jaar later werd het exportverbod [opgeheven](#), waardoor Rusland vorig seizoen uiteindelijk 27 miljoen ton graan exporteerde.

Het is onmogelijk na te gaan in hoeverre dit exportverbod de Arabische Lente heeft gestimuleerd, maar aangezien Rusland de gevolgen van de Arabische Lente niet leuk vond, zou het land waarschijnlijk geen verbod hebben ingesteld als het de situatie in 2011 had voorzien

Dit is precies de reden waarom Rusland voor dit seizoen waarschijnlijk zal afzien van een hernieuwd exportverbod. Op het eerste gezicht was er alle reden voor. De graanoogst van 2012 is immers laag en van de belangrijkste graansoort tarwe nog lager dan in 2010. Zonder verbod zal de export van graan dit seizoen uitkomen op 10 à 14 miljoen ton. Angst voor een hernieuwde Arabische Lente lijkt een exportverbod tegen te houden, al wordt er in het openbaar op gewezen dat veeleer liberale overwegingen de achtergrond zouden zijn.

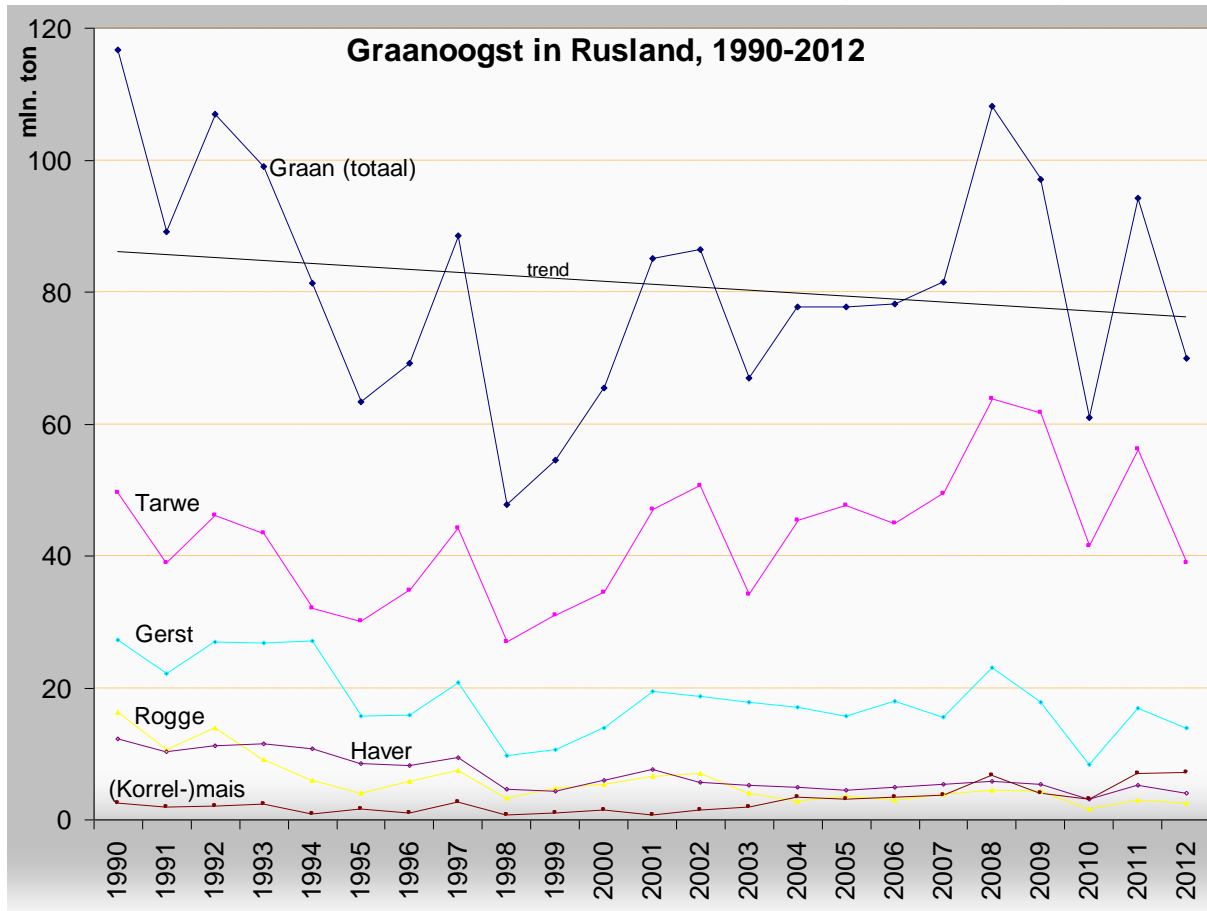
Liberale krachten in de regering, zoals vicepremier Arkadi Dvorkovitsj, onder wie de landbouwsector valt, zijn fel gekant tegen een exportverbod. Zij voeren aan dat minder grove maatregelen, zoals interventies vanuit de graanreserves van de staat, hetzelfde doel kunnen bereiken. Bovendien zijn de Russische graanprijzen nu hoger dan wat buitenlandse partijen bieden, zodat Russisch graan inmiddels te duur is om te exporteren. Het Ministerie van Economie en enkele politici willen de graanexport wel aan banden leggen om de binnenlandse prijsstijging te beperken, maar het is niet waarschijnlijk dat zij hun zin krijgen.

Zowel de liberale als de conservatieve krachten waren tegen een exportverbod. In september werd steeds duidelijker dat die er niet komt. De internationale markten juichten dat toe, maar in de praktijk exporteert Rusland toch bijna niets meer. Alleen al afgesloten contracten zullen nageleefd worden. De eerste maanden van het nieuwe agrarische seizoen exporteerden Russische boeren nog flink. Volgens cijfers van de douane exporteerde Rusland in de periode 1 juli - 26 september 7,4 miljoen ton graan. Dit is weliswaar 19 procent minder dan in dezelfde periode van 2011, maar veel meer zal het dit seizoen niet worden.

Oogstresultaten

De graanoogst van 2012 komt vanwege de uitzonderlijke droogte naar verwachting uit op rond de 70 miljoen ton. Dit is 25 procent lager dan 2011 en 15 procent lager

dan het gemiddelde van de afgelopen tien jaar (2002 t/m 2011). Deze 70 miljoen ton is ook lager dan de binnenlandse behoefte, zodat Rusland zal interen op de voorraden in de graanschuren. In de periode 2007-2011 produceerde Rusland gemiddeld 53 miljoen ton tarwe per jaar. Dit jaar oogst Rusland naar verwachting 39 miljoen ton. Deze eeuw (sinds 2001) viel alleen de tarweoogst van 2003 lager uit.

Graan (totaal)	116,7	89,1	106,9	99,1	81,3	63,4	69,2	88,5	47,8	54,6	65,4	85,1	86,5	67,0	77,8	77,8	78,2	81,5	108,2	97,1	61,0	94,2	70,0
Tarwe	49,6	38,9	46,2	43,5	32,1	30,1	34,8	44,2	27,0	31,0	34,5	47,0	50,6	34,1	45,4	47,6	44,9	49,4	63,8	61,7	41,5	56,2	39,0
Rogge	16,4	10,6	13,9	9,2	6,0	4,1	5,9	7,5	3,3	4,8	5,4	6,6	7,1	4,1	2,9	3,6	3,0	3,9	4,5	4,3	1,6	3,0	2,5
Gerst	27,2	22,2	27,0	26,8	27,1	15,8	15,9	20,8	9,8	10,6	14,0	19,5	18,7	17,9	17,1	15,7	18,0	15,6	23,1	17,8	8,4	16,9	14,0
Haver	12,3	10,4	11,2	11,5	10,8	8,6	8,3	9,4	4,7	4,4	6,0	7,7	5,7	5,2	4,9	4,5	4,9	5,4	5,8	5,4	3,2	5,3	4,0
Mais	2,5	2,0	2,1	2,4	0,9	1,7	1,1	2,7	0,8	1,0	1,5	0,8	1,5	2,0	3,4	3,1	3,5	3,8	6,7	4,0	3,1	7,0	7,2

Opm. Onder graan rekent men in Rusland elf soorten, waarvan de vijf meest verbouwde in de grafiek staan: tarwe, rogge, gerst, haver, mais. Daarnaast zijn er (in volgorde van grootte): peulvruchten, rijst, gierst, boekweit, triticale, sorghum.

Opm.2 De cijfers voor 2012 zijn schattingen.

Bron: [Staatsbureau voor de statistiek](#); [Sovekon](#), [International grains council](#)

In de eerste vijf in de grafiek en tabel vermelde jaren (1990 t/m 1994) was de jaarlijkse graanoogst gemiddeld veel hoger dan de laatste vijf jaar. Vanaf 1995 brak een periode aan van slechte oogsten. In de periode daarna (2001 t/m 2007) was er elk jaar, behalve in 2003, een redelijke oogst en werd Rusland een belangrijke graanexporteur. In 2008 was er voor het eerst sinds 1993 weer een goede oogst. Ook 2009 en 2011 waren goede oogstjaren. Maar 2010 en 2012 juist niet.

De structuur van de graanoogst is in Rusland behoorlijk veranderd. De productie van tarwe is sterk toegenomen, wat ten koste ging van rogge, haver en gerst. De slechte oogst van 2012 ging vooral ten koste van tarwe. De productie van mais is zelfs verdrievoudigd en in 2012 op peil gebleven.

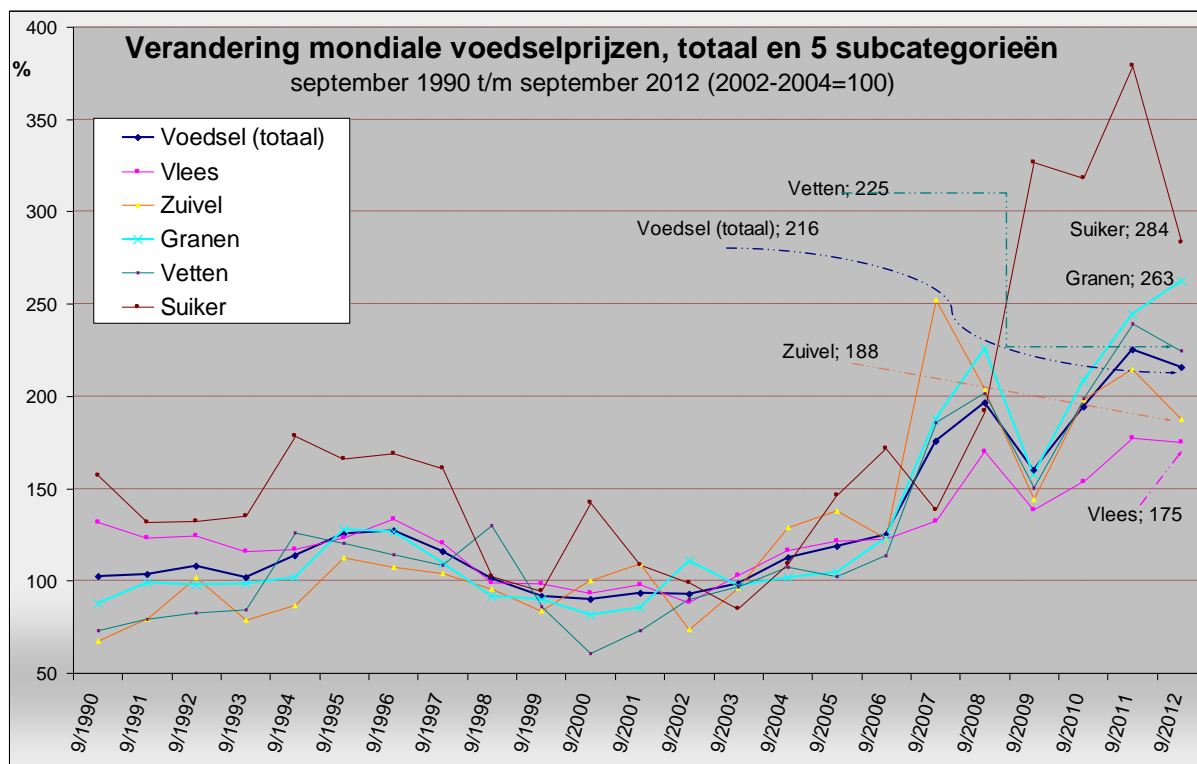
Niet alleen in Rusland, maar ook wereldwijd daalde de graanoogst. De droogte in de VS heeft de graanoogst flink verminderd. Maar dit komt alleen door de lagere oogst van mais en soja, want de VS is samen met Canada het enige grote exportland waar de oogst van tarwe gegroeid is. In Ruslands buurlanden Kazachstan (naar verwachting 11,0 mln. ton) en Oekraïne (13,5 mln. ton) valt de tarweoogst ook tegen.

De toename van de tarweoogst in de VS en Canada wordt ongeveer gecompenseerd door de afname in Oekraïne (9 mln ton). De andere grote tarwe-exporterende landen hebben in 2012 te kampen met lagere oogsten: Rusland (-17 mln ton), Kazachstan (-12), Australië (-7) de EU-27 (-6) en Argentinië (-3). In het agrarische seizoen 2011-2012 exporteerde Rusland 21,6 miljoen ton tarwe, dit seizoen zal dat naar verwachting 8,5 miljoen ton zijn, waarvan het grootste gedeelte in juli en augustus geëxporteerd werd.

Rusland staat in 2012 op de vijfde plaats bij de productie van tarwe (naar verwachting 39 miljoen ton). Het moet de EU-27 (132,4 miljoen ton), China (118,0), India (93,9), de VS (61,7) boven zich dulden. Maar Rusland kent wel een lage binnenlandse consumptie van 36 miljoen ton, omdat het minder inwoners telt en een betrekkelijk kleine veestapel heeft. Rusland kan dus veel tarwe exporteren.

Zelfs dit slechte oogstjaar kan Rusland exporteren, ook dankzij de voorraad van voorgaande jaren: de productie is 39,0 en de voorraad 11,0 miljoen ton. Samen is dit 50 miljoen ton. Plus de verwachte import van 0,8 miljoen ton is het totale aanbod 50,8 miljoen ton. Daarvan zal naar verwachting 35,8 miljoen ton naar binnenlandse consumptie gaan en 8,5 miljoen ton wordt geëxporteerd. Dus het aanbod van 50,8 minus 44,3 (vraag en export) maakt dat aan het eind van het seizoen naar schatting nog maar 6,5 miljoen ton tarwe over is in de opslagplaatsen.

De lagere oogst en export van graan leidt in Rusland en wereldwijd tot verdere groei van de voedsel- en graanprijzen. De hoge prijzen hollen de koopkracht uit van vooral de arme delen van de wereldbevolking. De onderstaande grafiek en de tabel laten zien dat de mondiale prijzen van alle voedingsmiddelen de afgelopen zes jaar sterk zijn gestegen. Vooral de prijzen van granen schieten de hoogte in.

Prijsindex voor voedsel en granen, 2006-2012 (2002-2004=100)

	Voedsel (totaal)	Granen
Mrt 2006	123,2	110,1
Jun 2006	124,8	115,8
Sep 2006	125,2	123,0
Dec 2006	134,5	144,2
Mrt 2007	137,4	148,2
Jun 2007	154,1	155,2
Sep 2007	175,5	187,7
Dec 2007	191,0	215,8
Mrt 2008	218,3	271,5
Jun 2008	224,4	273,5
Sep 2008	196,7	225,8
Dec 2008	148,1	174,3
Mrt 2009	143,1	177,7
Jun 2009	158,1	185,3

	Voedsel (totaal)	Granen
Sep 2009	159,9	157,7
Dec 2009	178,1	171,0
Mrt 2010	168,5	157,7
Jun 2010	168,2	151,2
Sep 2010	194,2	208,3
Dec 2010	223,3	237,8
Mrt 2011	232,0	251,2
Jun 2011	233,4	259,0
Sep 2011	225,1	244,3
Dec 2011	210,8	217,6
Mrt 2012	216,0	227,8
Jun 2012	200,4	222,1
Sep 2012	215,8	262,6

Bron: www.fao.org/worldfoodsituation

Toekomst

De mondiale groei van de bevolking en de welvaart zorgt voor een continu stijgende vraag naar graan. De extra wereldbevolking neemt extra ruimte in beslag, hetgeen ten koste gaat van het landbouwareaal in gebieden met een sterk stijgende bevolking. Naar verwachting zullen de huidige grote exporteurs, waaronder Rusland, extra graan moeten leveren om aan de vraag te voldoen.

Rusland heeft een overvloed aan water en land, waaronder zeer vruchtbare zwarte aarde, en een nauwelijks groeiende bevolking. Dit maakt Rusland uitermate geschikt

om de wereldbehoefte aan graan te dekken. Dit kan lukken door een groeiende opbrengst van graan per hectare. Daarnaast stellen wetenschappers dat men de hoeveelheid landbouwgrond in Siberië en het Verre Oosten sterk kan uitbreiden.

Tegen 2020 wil Poetin de graanexport verdubbelen naar 40 miljoen ton. Geen onhaalbaar doel. Dit zou Rusland de op een na grootste graanexporteur maken, na de VS. Voor tarwe is Rusland in sommige jaren, zoals 2011, nu al de op een na grootste exporteur. Op langere termijn zet de groei naar verwachting door.

Verwachting voor productie, consumptie en export van tarwe in Rusland, 2012-2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Productie	61,6*	62,6	61,6	61,6	61,3	64,7	65,0	67,2	69,3	69,6
Consumptie	41,6	42,2	42,8	43,3	42,8	42,9	42,8	43,2	43,6	43,5
Export	20,6	20,4	18,8	18,4	18,9	21,9	22,3	23,9	25,7	26,1
Geogst areaal (mln. ha)**	25,7	25,8	25,8	25,8	25,5	25,6	25,6	25,7	26,3	26,2
Opbrengst per ha (ton)	2,39	2,42	2,39	2,39	2,41	2,52	2,54	2,61	2,63	2,66

Bron: [OECD-FAO agricultural outlook](#)

* Als het weer niet tegenzat dan zou er in 2012 61,6 miljoen ton tarwe geogst zijn. Het weer zat wel tegen, dus het werd 39,0 miljoen ton.

** Het ingezaaide areaal is niet hetzelfde als het geogste areaal. In 2012 werd iets meer land ingezaaid dan 2011, maar het geogste areaal was 3,6 miljoen hectare kleiner.

Opm. De geplande vergroting van het tarweareaal is in deze tabel nog niet meegerekend.

Lees de tabel als volgt. Als er geen (grote) natuurrampen plaatsvinden, zal de tarweproductie op dit niveau uitkomen. Aangezien het weer in Rusland wel vaak tegenzit, is deze verwachting rijkelijk optimistisch. In de periode 2007-2011 was de gemiddelde tarweproductie 53 miljoen ton. De waarde van de tabel ligt veeleer in de trends: pas vanaf 2017 zal de productie en de export van tarwe toenemen. Dit komt vooral door een grotere opbrengst per hectare. Tot 2017 neemt de export van tarwe iets af omdat de productie niet toeneemt en de binnenlandse (menselijke en dierlijke) consumptie wel. Vanaf 2017 neemt de export toe omdat de toename van de binnenlandse consumptie achterblijft bij de toename van de productie van tarwe.

[Terug naar 'Achtergrond'](#)